

Ліцей №10 м.Ковель

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДЛЯ 5 КЛАСУ**

Розроблена на основі Модельної навчальної програми «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс)
для закладів загальної середньої освіти (автор Масол Л.М., Просіна О.В.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступна частина

Програма реалізує мету мистецької освітньої галузі відповідно до вимог Державного освітнього стандарту: цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Поставлена мети досягається за умови дотримання таких **завдань загальної мистецької освіти:**

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток мистецьких художніх інтересів, естетичних потреб;
- формування системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ;
- стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації;
- розвиток художніх мистецьких здібностей, креативного мислення, творчого потенціалу;
- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Базові знання з образотворчого мистецтва

Мистецька грамотність: художня творчість; твір мистецтва; художній образ як категорія мистецтва; види мистецтва; засоби виразності різних видів мистецтва; загальномистецький словник (тема/сюжет, ритм, гармонія, композиція, контраст, форма тощо); жанри мистецтва; художні стилі й напрями; зміст і смисл у творі мистецтва; читання мистецького тексту; народне і професійне мистецтво; автентичність; стилізація; взаємодія/синтез мистецтв; дизайн; новітні технології в мистецтві; медіа-мистецтво; взаємовплив мистецтва і науки; культурне різноманіття.

Мистецька діяльність: художня ідея та її втілення; креативність; способи творення художніх образів у різних видах мистецтва; творення візуальних образів (малювання, ліплення, просторове проектування, декоративні техніки/художні ремесла, екранні образи тощо); мистецький проєкт; мистецькі професії; мистецтво і технології (штучний інтелект, робототехніка тощо).

Мистецька комунікація: вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне та раціональне в мистецтві; форми зберігання мистецтва (екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо); сучасні способи і засоби художньої комунікації; нові виміри існування мистецьких творів (інтерактивність, мультимедійність, масмедійність, гіпертекст тощо); сучасні комунікаційні та комунікативні технології; джерела інформації про мистецтво.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі, які передбачають, що учень:

- опановує різні види, жанри та стилі мистецтва, інтерпретує художні образи, набуває досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва;
- розвиває художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва;
- пізнає себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиває емоційний інтелект;

— використовує інформаційне й цифрове середовище у власній творчості та художній мистецькій комунікації.

Для досягнення очікуваних результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі програмою пропонуються такі **види мистецької діяльності з образотворчого мистецтва**:

1. *Сприймання творів мистецтва*

Сприймання та інтерпретація різних видів і жанрів творів образотворчого мистецтва (графіки, живопису, скульптури, архітектури, фотомистецтва, дизайну). Сприймання та інтерпретація народних творів художніх промислів та ремесел, творів декоративно-ужиткового мистецтва. Аналіз засобів виразності художніх образів, втілення художньої ідеї у творах, способів творення художніх образів, художньої мови у творах образотворчого мистецтва різних видів та жанрів.

2. *Мистецька художньо-творча діяльність*: художньо-творче самовираження в різних видах образотворчої мистецької діяльності: тренувальні вправи, творчі завдання.

3. *Виконання тренувальних, навчальних вправ*

Виконання короткочасних тренувальних вправ, оволодіння різними образотворчими техніками, створення ескізів, схем; відпрацювання основних елементів для подальшої творчої мистецької діяльності, підготовка до виконання творчих завдань: вправи в повітрі, вправи олівцем, вправи фарбами, вправи на засвоєння прийомів ліплення, виконання ескізів, виконання композиційних схем, аналіз пропорцій, будови тіла, аналіз натурної постановки, пояснення послідовності дій.

4. *Практична мистецька діяльність, виконання творчих мистецьких завдань*

Втілення художньої ідеї в процесі мистецької діяльності. Виявлення креативності та набуття досвіду в способах творення художніх образів у різних видах, жанрах образотворчого мистецтва (графіки, живопису, скульптури, архітектури, фотографії, дизайну, декоративно-ужиткового мистецтва тощо). Набуття практичних навичок і досвіду створення візуальних образів (малювання, ліплення, розпис, декорування, просторове проектування тощо), дотримання основних законів композиції, зображень об'єктів навколишнього світу різними засобами, оволодіння різними образотворчими техніками, створення схем, ескізів, аналіз пропорцій, виконання завдання різними засобами і способами (експериментування, поєднання, візуалізація різними художніми засобами для реалізації мистецьких ідей).

5. *Ігрова та проектна діяльність*

Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій, залучення до творчих ігрових видів діяльності.

Компетентнісний потенціал

1. Вільне володіння державною мовою.

Уміння: грамотно висловлювати українською мовою в усній чи письмовій формі свої враження від мистецтва; чітко формулювати судження, міркування; дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел; ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб; шукати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання й пізнання нового та отримання задоволення.

Ставлення: усвідомлення національної ідентичності через українське і світове мистецтво; цінування української мови як основи національного мистецтва (літератури, театру, кіно тощо); готовність активно користуватися українською мовою під час спілкування на теми мистецтва.

2. Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами.

Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою.

Уміння: грамотно висловлювати в усній і письмовій формі свої враження від мистецтва; чітко формулювати судження, міркування із застосовуванням відповідної лексики; дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел; ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб; добирати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання й пізнання нового та отримання задоволення.

Ставлення: усвідомлення своєї етнічної самобутності та української національної ідентичності; сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво.

Здатність спілкуватися іноземними мовами.

Уміння: використовувати іншомовні джерела інформації про мистецтво та іншомовну мистецьку термінологію.

Ставлення: шанування культурного різноманіття, усвідомлення широких можливостей у творчій діяльності зі знанням іноземних мов; усвідомлення необхідності популяризації іноземними мовами культурних надбань України.

3. Математична компетентність.

Уміння: застосовувати математичні поняття і категорії як інструменти під час створення художніх робіт; використовувати математичні знання для пояснення художньої виразності творів, логіки, структури художньої форми; аналізувати твори мистецтва та створювати власні художні твори за правилами художньої композиції; здійснювати у разі потреби розрахунки для встановлення пропорцій, відношень між величинами, створення об'ємно-просторових композицій, запису ритму, створення сценічних композицій тощо; створювати сценічні композиції,

різноманітні художні продукти із використанням медіаресурсів; актуалізувати за допомогою мистецтва математичні поняття і категорії; вибудовувати логіку презентації власних проєктів.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язків математики і мистецтва як універсальних мов на прикладах творів різних видів мистецтва; усвідомлення взаємозумовленості художньо-образного та математичного мислення у становленні особистості; розуміння впливу художнього пізнання на розвиток математичних здібностей і вмінь.

4. Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій.

Уміння: спостерігати і відтворювати довкілля в художніх образах засобами різних видів мистецтва; аналізувати роль людини в соціокультурному просторі та її відображення в мистецтві; використовувати технічні засоби для втілення художніх ідей з урахуванням постійного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій; застосовувати знання з природничих наук та використовувати природні ресурси для творчості; застосовувати мистецькі знання і вміння для естетизації навколишнього середовища, розширювати діапазон емоційних переживань через сприйняття довкілля.

Ставлення: сприйняття довкілля і знання з природничих наук як об'єктів для художньо-образної інтерпретації; розуміння естетичних якостей технічних винаходів, усвідомлення взаємовпливу знань природничих наук, техніки, технологій і мистецтва (на прикладі дизайну, ландшафтної архітектури, звукозаписів, сценічних ефектів тощо), художнє осмислення людського досвіду.

5. Інноваційність.

Уміння: виявляти креативність у різних сферах життєтворчості, критично оцінювати та інтерпретувати явища культури з урахуванням взаємодії традицій та інновацій; пропонувати неординарні способи виконання творчих завдань, розвивати критичне мислення щодо власної художньо-творчої діяльності; генерувати і впроваджувати нові

мистецькі ідеї у різних сферах життєдіяльності.

Ставлення: відкритість до інновацій і передбачення їхнього позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів; прагнення творчої самореалізації, вираження креативності; відповідальність за особистий і спільний результат у мистецьких проєктах; виявлення прагнення до сталості результату, мультиплікаційності результату; демонстрування впевненості в собі, визначення перспективи діяльності.

6. Екологічна компетентність.

Уміння: використовувати взаємодію “людина — природа” для вираження мистецькими засобами власних емоцій, почуттів, переживань; запобігати негативним впливам інформації на власний емоційний стан; поширювати засобами мистецтва ідеї свідомого споживання.

Ставлення: усвідомлення необхідності гармонійної взаємодії людини і довкілля; сприйняття довкілля як об’єкта для художньо-образної інтерпретації, виявлення емоційно-ціннісного ставлення до життєвого простору, сприйняття природи як естетичного об’єкта.

7. Інформаційно-комунікаційна компетентність.

Уміння: застосовувати цифрові технології для створення, презентації і популяризації художніх образів, мистецьких ідей; визначати художню цінність цифрового контенту; добирати та опрацьовувати художню інформацію у пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності для пізнання і творення мистецтва; переводити художню інформацію з цифрового формату в нецифровий і навпаки; використовувати інформаційні технології для здобуття мистецької інформації та формування власного мистецького простору; вирізняти маніпулятивну квазімистецьку інформацію, запобігати негативним інформаційно-технологічним впливам на власний культурний розвиток;

оцінювати художню якість створеного цифрового продукту.

Ставлення: усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження, обробки, поширення мистецьких творів і здійснення віртуальних мистецьких подорожей; розуміння ролі мистецьких засобів у впливі медіатекстів на свідомість людини.

8. Навчання впродовж життя.

Уміння: визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких явищ і процесів; сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя; розвивати емоційний інтелект; вибудовувати перспективу художнього самовдосконалення, планувати та організовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва, самовираження через мистецтво; критично оцінювати та аналізувати результати власної творчої діяльності, раціонально використовувати час для задоволення культурних потреб; здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію.

Ставлення: усвідомлення власних потреб і досягнень у художньому самовираженні; побудова позитивних векторів власної життєвої стратегії; поглиблення власної мотивації творити, інтелектуально розвиватися, зокрема у процесі художнього пізнання; розуміння місії мистецтва у власному житті та впливу мистецької діяльності на успішну самореалізацію, психологічну стабільність; виявлення готовності до пошуку нових способів художнього пізнання; отримання задоволення від спілкування за допомогою мистецтва в різних культурних середовищах.

9. Громадянські та соціальні компетентності.

Громадянські компетентності.

Уміння: виробляти активну позицію у творенні естетичного середовища; ефективно взаємодіяти для реалізації

громадських мистецьких проєктів; критично аналізувати та оцінювати мистецькі явища як засіб впливу на формування громадянського суспільства; брати участь у культурному житті України, бути причетним до соціокультурних, суспільних та історичних процесів.

Ставлення: шанування національної ідентичності через пізнання українського мистецтва у світовому контексті; усвідомлення причетності до соціокультурних, суспільних та історичних процесів; розуміння значення загальнолюдських цінностей; дбайливе ставлення до народних мистецьких традицій рідного краю та виявлення поваги до надбань інших культур; виявлення активної громадянської позиції у збереженні культурного різноманіття, в утвердженні рівності як основи демократії та визнання особливостей різних культур; шанування досягнень українців у мистецькій і науководослідницькій діяльності.

Соціальні компетентності.

Уміння: визначати роль мистецтва в соціокультурному просторі; оцінювати соціально-економічні результати культурної діяльності; виявляти партнерські якості, солідарність, зацікавлення в спільному розв'язанні соціальних проблем засобами мистецтва; підтримувати громадські проєкти в культурній сфері.

Ставлення: розуміння важливості мистецтва для соціального розвитку, виявлення поваги до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві; готовність брати участь у волонтерському русі, зокрема в мистецько-просвітницькій діяльності.

10. Культурна компетентність.

Уміння: орієнтуватися в культурному різноманітті, визначати вияви взаємодії між різними культурами та усвідомлювати їхній внесок у сталий розвиток суспільства; аналізувати способи вираження і передачі ідей у різних культурах за допомогою мистецтва; розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі сприйняття мистецтва і

художньо-творчої діяльності; інтерпретувати, давати естетичну оцінку явищам і об'єктам навколишнього середовища; створювати художні образи засобами різних видів мистецтва; продукувати ідеї та реалізувати їх; відповідально ставитися до інтелектуальної і культурної власності; визначати різні способи художньої комунікації між суб'єктами мистецького діалогу; розуміти значення комунікації в креативних індустріях.

Ставлення: усвідомлення загальнолюдських, естетичних і художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу; виявлення пошани до мистецького надбання українського народу і гордості за нього, поваги і толерантного ставлення до культурного різноманіття регіонів світу; усвідомлення власної ідентичності у світовій культурній спадщині; потреба пропагування національної культури через власну мистецьку діяльність; розуміння необхідності збереження художнього надбання людства; розуміння важливості естетичних чинників у повсякденному житті.

11. Підприємливість та фінансова грамотність.

Уміння: визначати цілі, планувати і досягати їх; виявляти творчу ініціативу і сприяти її реалізації, зокрема через утілення в практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); використовувати в пошуковій діяльності різні джерела інформації; працювати в команді для виконання художньо-творчих завдань з урахуванням основ культурного менеджменту; знаходити мистецькі форми самовираження в креативних індустріях

(економічній діяльності); пояснювати на прикладах реалізації мистецьких проєктів, фестивалів, виставок значення інвестицій у культуру; оцінювати практичне втілення мистецьких проєктів; реалізовувати мистецькі проєкти; презентувати власні надбання.

Ставлення: виявлення активності в процесі пізнання мистецтва; усвідомлення важливості творчої діяльності для самореалізації особистості; прагнення участі в мистецьких заходах і подіях; засудження плагіату; виявлення здатності

мислити творчо; сприйняття мистецького твору як форми самовираження людини; демонстрування готовності до партнерства у творчому процесі, самостійності та мобільності у творенні ідей та прийнятті рішень; генерування нових ідей та ініціатив, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту і розвитку суспільства.

Тематична структура програми «Образотворче мистецтво» 5 клас

35 годин на рік (1 година на тиждень)

У СВІТІ МИСТЕЦТВА

№ п/п	Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання
Тема 1. Мистецька азбука (16 годин)			
1.	У колі мистецтв. Народне і професійне мистецтво.	- Пізнання явищ мистецтва. - Засвоєння відповідної мистецької термінології. - Оволодіння мистецькою термінологією образотворчого мистецтва, знаннями про засоби виразності різних видів образотворчого мистецтва. - Участь у бесідах, обговореннях, робота з підручником, самостійна пошукова	<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва <i>Учень/учениця</i> • <i>пізнає</i> засоби художньої виразності різних видів образотворчого мистецтва; • <i>розпізнає</i> базові засоби художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва,
2.	Види образотворчого мистецтва. Графіка, живопис, скульптура, архітектура як види образотворчого мистецтва. Форма. Природа як джерело натхнення митця.		
3.	Із витоків народного мистецтва Декоративно-прикладне		

	(ужиткове) мистецтво. Видовий поділ. Композиція, символ, стилізація як засоби виразності в ДПМ. В гостях у Ліани Лістунової — майстрині-килимарки.	діяльність, початкові етапи з набуття навичок, здійснення досліджень під керівництвом учителя. - Сприймання, інтерпретація творів образотворчого мистецтва, здійснення аналізу, інтерпретації і критичного оцінювання художньої мови та художніх образів у творах мистецтва.	наводить приклади творів; • <i>розпізнає</i> характерні риси різних видів образотворчого мистецтва; • <i>розрізняє</i> засоби художньої виразності і наводить приклади творів образотворчого мистецтва; • <i>характеризує</i> особливості технік виконання творів образотворчого мистецтва.
4.	Прекрасне у простому. Графіка, та її види. Образ у графіці. Засоби художньої виразності графіки: крапка, лінія, штрих, пляма. Лінійний рисунок та силуетне зображення.	- Виконання тренувальних, навчальних вправ. - Практична мистецька творча діяльність із втілення художньої ідеї, набуття досвіду в способах творення художніх образів у різних видах образотворчого мистецтва.	Мистецька діяльність
5.	Живопис. Види живопису: станковий, монументальний, декоративний, театральний-декораційний, мініатюра,	- Створення візуальних образів	2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва Учень/учениця

	іконопис. Колір як засіб виразності у живописі. Колорит, композиція, перспектива, світлотінь.	(малювання, ліплення, просторове проектування тощо).	• <i>аналізує, інтерпретує і критично оцінює</i> засоби художньої виразності в творах різних видів і жанрів образотворчого мистецтва; • <i>передає враження</i> від творів вербально/невербально (різними художніми засобами); • <i>застосовує</i> у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію; • <i>пояснює</i> цінності, закладені в творах образотворчого мистецтва, та коментує своє ставлення до них; • <i>встановлює зв'язки</i> між видами мистецтва, мистецтвом і життям; • <i>творить</i> різними засобами, в різних художніх техніках і матеріалах; • <i>виконує зображення</i>, зокрема
6.	Мистецтво форм. Скульптура	художніми засобами для реалізації мистецьких ідей, дотримання	
7.	Архітектура. Види архітектури. Засоби виразності архітектури. Архітектурний ансамбль. Метод загородження як засіб відтворення глибини простору.	основних законів композиції, зображень об'єктів навколишнього світу різними засобами.	
8.	Мистецтво і сучасність. Дизайн , види дизайну. Фотомистецтво як вид сучасного мистецтва. Художня фотографія. Колаж в образотворчому мистецтві.	- Експериментування, поєднання, візуалізація різними - Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій.	

	Урок узагальнення знань (частина 1)		замальовки з натури і за уявою, розробляє ескізи тощо;
9.	Мистецтво для дітей. Образи добра та зла в образотворчому мистецтві.		• <i>застосовує</i> різні прийоми, художні техніки, матеріали, формати, засоби дизайну, обирає способи/засоби творення художніх образів у різних видах образотворчого мистецтва;
10.	Ритми життя. Ритмічні перетворення у мистецтві. Силует.		• <i>виявляє ініціативність</i> у втіленні творчого задуму, імпровізує (експериментує, поєднує, візуалізує тощо) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб, бере участь у проєктній діяльності.
11.	Гармонія і композиція у творах мистецтва. Натюрморт . Колірний контраст, нюанс.		
12.	Життя вирує! Статика та динаміка як засіб виразності у композиції. Динамічні образи в мистецтві		
13.	Театр. Театральна маска. Театральні персонажі.	- Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними	Мистецька комунікація 3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими

	Характер театральних образів	мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків.	об'єктами; розвиток емоційного інтелекту
14.	Неймовірні образи у мультиплікації. Роль образотворчого мистецтва в мультфільмах.	- Розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації	<i>Учень/учениця</i> • <i>оцінює</i> власні мистецькі здобутки; оцінює власні успіхи і досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх; • <i>демонструє, презентує</i> результати власної творчості публічно; • <i>взаємодіє</i> з іншими особами через мистецтво; • <i>бере участь в обговоренні</i> творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів; • <i>висловлює</i> свою думку в обговореннях творів мистецтва; • <i>регулює</i> власний емоційний стан
15.	Художні образи в дитячому кінофільмі		
16.	Секрети майстрів та майстринь. Урок узагальнення знань (частина 2).		

			засобами образотворчого мистецтва; • <i>добирає та оцінює</i> джерела інформації про мистецтво; • <i>визначає</i> з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво.
№ п/п	Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання
Тема 2. У колі народних та професійних митців (19 год.)			
17.	Витоки українського ужиткового мистецтва. Народні обереги. Оберегова символіка. Поняття берегиня.	- Пізнання явищ мистецтва; засвоєння відповідної мистецької термінології.	<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів

18.	Лялька-мотанка. Українська народна вишивка. Народні обряди та символи у ткацтві та вишивці. Орнамент та його види. Ритм в орнаменті.	- Пізнання засобів художньої виразності народних художніх промислів та художніх ремесел, знання про їхню класифікацію.	мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва
19.	Декоративна ланка.	- Оволодіння термінологією (за необхідністю для мистецької діяльності).	<i>Учень/учениця</i>
20.	Народна іграшка — дитячий оберіг. Декорування.	- Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом учителя.	• <i>пізнає</i> особливості засобів художньої виразності різних видів народних художніх промислів та художніх ремесел, засобів виразності видів й жанрів різних видів образотворчого мистецтва;
21.	Народні майстри та майстрині. Мотиви українського фольклору в картинах.		• <i>наводить приклади</i> творів; • <i>пояснює</i> засоби виразності художнього образу у творах народних художніх промислів та художніх ремесел;
22.	Стилізація форми. Тотем. Народна картина. Образи героїв у картинах народних художників. Пропорційні співвідношення. Народні герої в	- Сприймання, інтерпретація творів народних художніх промислів і художніх ремесел та професійних творів	• <i>наводить приклади</i> творів різновидів образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура, фотографія, дизайн, декоративно-ужиткове мистецтво тощо);

26.	Особливості технік «по-вологому» та «по-сухому».	- Відпрацювання	Учень/учениця
27.	Узагальнення. Застосування методу загородження задля створення ілюзії глибини простору в живописі.	основних елементів орнаменту, ліплення, підготовка до виконання творчих завдань.	• <i>аналізує, інтерпретує і критично оцінює</i> художні образи в творах різних видів народних художніх промислів та художніх ремесел та творах професійного мистецтва;
28.	У колі професійних майстрів. Манера. Художній образ як основна мета художньої творчості. Почерк митця (скульптора, живописця, графіка, тощо).	- Виконання творчих завдань різними засобами і способами із застосуванням різних прийомів, художніх технік, матеріалів, форматів, імпровізація з кольорами, лініями, формами з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій.	• цілісно <i>охоплює</i> увагою твір під час сприймання, керує увагою; • <i>передає</i> враження від творів вербально/невербально (різними художніми засобами);
29.	Образотворче мистецтво та література. Ілюстрація. Образ літературного героя у книжковій графіці. Особливості пропорційної будови людського обличчя.	- Набуття практичних навичок щодо застосування різних технік, прийомів та матеріалів для реалізації творчого задуму в декоративних композиціях, створення розписів, орнаментів.	• <i>застосовує</i> у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію, пояснює цінності, закладені в творах, та коментує своє ставлення до них; • <i>творює</i> різними засобами і способами; • <i>виконує</i> зображення, розробляє

30.	Образотворче мистецтво та література. Виразність лінії та кольору у графіці. Професія художника-ілюстратора.	проєктах, пізнання мистецьких професій.	ескізи розпису, орнаменту; • <i>застосовує</i> різні прийоми, художні техніки з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій; • <i>виявляє</i> ініціативність у втіленні творчого задуму; • <i>використовує</i> елементи українського народного мистецтва в художній творчості; • <i>імпровізує, створює</i> зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами, естетично <i>перетворює</i> навколишнє середовище і <i>презентує</i> власні спостереження; • <i>використовує</i> знання й уміння з інших освітніх галузей, <i>бере участь</i> у проєктній діяльності.
31.	Поняття театр, декорація. Образотворче мистецтво та театр. Театральні декорації.		
32.	Образотворче мистецтво та театр. Театральний костюм. Відповідність дизайну театрального костюма особливостям сценічного образу. Особливості пропорційної будови чоловіка, жінки та дитини.		

33. 34.	та цирк. Плакат. Циркова афіша. Шрифт. Взаємозв'язок тексту і зображення. Кіномистецтво. Образотворче мистецтво та кіно. Поєднання в кіномистецтві естетичних властивостей театру, літератури, образотворчого мистецтва та музики. Фотографічна природа кінозображення та монтаж. Кадр із кінофільму як картина, що оживає. Жанрова композиція. Графічний начерк. Образотворче мистецтво та кіно. Колір у кіно. Кадр із	- Презентація результатів власної творчості публічно, пояснення задуму. - Обговорення особливостей використання засобів виразності в своїх роботах. - Презентація робіт у колективних виставках творчих робіт, оцінювання та обговорення результатів колективної творчості	Мистецька комунікація 3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту <i>Учень/учениця</i> • <i>оцінює</i> власні мистецькі здобутки; оцінює власні успіхи і досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх; • <i>демонструє, презентує</i> результати власної творчості публічно; • <i>взаємодіє</i> з іншими особами через мистецтво, бере участь в обговоренні творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів; • <i>висловлює</i> свою думку в
-----------------------	--	---	--

35.	кінофільму як картина, що оживає. Роль кольору в жанровій композиції. Підсумковий урок. Узагальнення вивченого.		обговореннях творів мистецтва; • <i>регулює</i> власний емоційний стан засобами образотворчого мистецтва; • <i>добирає та оцінює</i> джерела інформації про мистецтво; • <i>визначає</i> з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво.
-----	---	--	---

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Основною **формою навчання** мистецтва є **урок** як основна форма організації навчання мистецтва в школі, якісна своєрідність його залежить від цілей, характеру спілкування і взаємодії педагога з учнями, методів навчання та виховання. Уроки можуть проводитись у різних формах: бесіда, діалог, дискусія, проєкт тощо. Тривалість уроків у закладах освіти у п'ятих-шостих класах становить 45 хвилин. Заклад освіти може обрати інші, крім уроку, форми організації освітнього процесу.

На основі модельної освітньої програми предмета вчитель/вчителька складає календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнів класу.

Календарне планування здійснюється вчителями на підставі модельної програми в довільній формі, з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою педагога. Автономія вчителя/вчительки має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання.

При розробленні календарно-тематичного, системи поурочного планування вчителю/вчительці необхідно самостійно вибудовувати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність розгортання змісту в обраному ними підручнику. Педагог може самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

Адміністрація закладу загальної середньої освіти або працівники методичних служб можуть лише надавати методичну допомогу вчителю/вчительці з метою поліпшення освітнього процесу, а не контролювати його.

Тематичне планування — визначення послідовності уроків, основних видів роботи на уроці. Педагог може його здійснювати на основі обраного підручника. Тематичне планування розпочинається з ретельного вивчення педагогом навчальної програми з предмета, освітніх стандартів, визначення основних виховних і розвивальних завдань у межах навчального предмета в цілому і з певної теми зокрема.

Модельна програма передбачає творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, добору освітнього мистецького матеріалу: кожен педагог має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання учнями, орієнтуючись на критерій їхньої високої художньої якості, тематику, цікавість для учнів і відповідність їхньому віку. Вищезначене відображається у календарно-тематичному плані педагога на навчальний рік, відповідно до якого він (вона) здійснює навчання здобувачів освіти.

Якщо навчальний заклад обрав вивчення мистецької галузі за окремими предметами «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво», то всього на вивчення предмета «Образотворче мистецтво» відводиться 35 годин на навчальний рік; відповідно на I семестр – 16 годин, а на II семестр – 19 годин (в залежності від тривалості навчального семестру та навчального року).

Поурочний план складають на основі тематичного плану, змісту програми, знання вчителем учнів, а також рівня їхньої підготовки. В плануванні уроку передбачено два етапи: осмислення мети уроку, осмислення і розробка кожного етапу уроку; запис плану уроку.

Мета уроку визначається на основі змісту модельної програми. Вчитель розробляє сценарій уроку, розглядає та планує свої дії та дії учнів.

Наступний етап планування — підбір освітнього мистецького матеріалу та підготовка аудіовізуального супроводу уроку. Педагог планує необхідний достатній матеріал, з яким повинні ознайомитися школярі, добирає твори для сприймання (виконання), накреслює послідовність етапів уроку та обирає види практичної мистецької діяльності. Підготовка учителя до уроків охоплює не тільки опис структури і послідовності етапів уроків, а й прогнозує можливі запитання, відповіді, судження самих учнів.

Запис плану уроку. Після ретельного аналізу та обдумування композицій уроку педагог пише план-конспект уроку. План уроку — це творчий пошук педагога і прояв його педагогічної майстерності, в якому є місце педагогічній імпровізації.

Структура уроку може бути, наприклад, такою: тема уроку, клас, мета уроку з конкретизацією його дидактичних завдань, опис змісту й форм організації мистецької освітньої діяльності школярів, добір і запис методів, засобів навчання, система завдань, контроль і корекція навчальної діяльності учнів. У плані уроку уточнюється його структура, визначається орієнтовна міра часу на різні види роботи, передбачаються заходи перевірки успішності навчання школярів, конкретизуються їхні прізвища, кого планується опитати, перевірити тощо. Успіх уроку залежить не тільки від старанної підготовки до нього вчителя, а й від підготовки самих учнів до роботи на уроці, від того психологічного настрою, з яким вони приходять на урок.

Орієнтовна схема плану-конспекту уроку залежить від типу уроку та його місця у вивченні теми.

Орієнтовна схема плану-конспекту уроку

1. Тема програми, тема уроку.
2. Мета уроку. Завдання: а) освітні; б) виховні; в) розвиваючі. Компетентності.
3. Тип уроку. Вид уроку. Методи навчання; методи викладання.

4. Обладнання. Засоби навчання. Дидактичний, методичний, наочний матеріал. Твори, що вивчаються.

5. Хід уроку по етапах: Актуалізація опорних знань і мотиваційних станів. Форми і види ознайомлення із новим матеріалом. Опис ходу проведення практичних і творчих завдань. Опис ігрової діяльності. Рефлексія, оцінювання навчальних досягнень. Підсумок уроку.

Сучасний урок мистецтва становить основу педагогічної системи формування в учнів свідомого художньо-естетичного, ціннісного ставлення до мистецтва. Педагог має бути комунікативно виразним, аби учні не тільки розуміли, а й позитивно сприймали як мовлення учителя, так і пара лінгвістичний контекст мови (доречність жестів, міміки, зовнішній вигляд тощо) та елементарно володіли цим мистецтвом самі.

Загальні вимоги до організації уроку:

- проведення уроку на основі сучасних наукових досягнень, передового педагогічного досвіду та закономірностей навчального процесу;
- проведення уроку на основі методик гуманних дидактичних і мистецьких концепцій;
- особистісна спрямованість на уроці, яка дозволяє забезпечити умови для самореалізації кожного учня та розвитку ефективної навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням інтересів, потреб, нахилів, здібностей, життєвих цінностей учнів;
- оптимальне поєднання і системна реалізація на уроці дидактичних принципів;
- встановлення на уроці інтеграційних, міжпредметних зв'язків;
- зв'язок із раніше засвоєними знаннями, навичками, уміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів;

- актуалізація, стимулювання й активізація розвитку всіх сфер особистості учня: мотиваційної, пізнавальної, емоційно-вольової, фізичної, моральної тощо;
- логічність, вмотивованість та емоційність усіх етапів навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- ефективне застосування сучасних дидактичних засобів, педагогічних інноваційних технологій, комп'ютерних технологій, мас-медіа;
- тісний зв'язок навчання із життям, перш за все — з особистісним досвідом учня;
- формування практично необхідних знань, навичок, умінь, ефективної методики навчально-пізнавальної діяльності;
- формування мотивації навчально-пізнавальних дій, професійного становлення, потреби постійної самоосвіти;
- діагностика, прогнозування, проектування і планування кожного уроку.

Кожний урок мистецтва має сприяти ефективній реалізації основних функцій дидактичного процесу — освітньої, розвиткової, виховної та самовдосконалення. На перший план уроку виходить виховна функція дидактичного процесу, що вимагає від вчителя зміни парадигми уроку, з метою формування духовного світу учня, розвитку таких особистісних якостей, як самоактуалізація та самореалізація, визнання права бути суб'єктом навчального процесу і формування суб'єкт-суб'єктних взаємин на кожному уроці, розвиток гуманної та особистісно-спрямованої парадигми.

До традиційних типів ми зараховуємо уроки:

- введення в тему;
- заглиблення в тему;
- узагальнення та систематизації знань;

- контролю та оцінювання навчальних досягнень.

Кожен тип уроку мистецтва має свою структуру, яка є інваріантною.

Варіюватися в межах комбінованого уроку може побудова уроку. Це залежить від навчально-виховної мети, якої вчитель планує досягнути в процесі уроку.

Урок введення в тему

Ці уроки є першими в темі, на яких учитель мистецтва знайомить із темою та розповідає про основні завдання під час вивчення теми. Уроки введення в тему слугують підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, практичних умінь і навичок, які набувають учні в процесі опанування різних видів мистецької діяльності. На зосередження уваги школярів щодо розв'язання проблемних питань уроку. Головне завдання вчителя на таких уроках — підвести школярів до самостійних висновків та узагальнень наприкінці уроку. На основі створення пошукової ситуації учні роблять висновки про важливість та основні положення з вивчення теми.

Урок заглиблення в тему

Такі уроки є продовженням першого уроку в темі, на кожному уроці заглиблення в тему (вони являють собою всі уроки, крім першого, передостаннього і останнього уроків) школярі під керівництвом учителя пізнають і практично опрацьовують усі аспекти теми, що вивчається. Головне завдання педагога, поступово розкриваючи нові грані теми, встановлювати зв'язки теми уроку із набутим практичним мистецьким досвідом школярів.

Форми і методи, які вчитель обирає для організації структурних елементів уроку, повинні підпорядковуватися підтемі, яка органічно складає послідовність засвоєних практичних умінь школярів.

Урок узагальнення та систематизації знань (на уроках мистецтва це передостанній урок в кінці семестру)

Структура уроку така: повідомлення теми, мети та завдань уроку; актуалізація мотивації учіння учнів; відтворення й узагальнення понять і засвоєння відповідної їм системи знань; узагальнення та систематизація основних теоретичних положень і відповідних наукових ідей; самостійна творча робота, виконання тестових завдань, підсумки уроку.

Урок контролю та оцінювання навчальних досягнень. Підсумковий урок

Цей урок є останнім уроком навчальної чверті (семестру), на якому учитель узагальнює вивчений матеріал, підбиває підсумки вивченого, зосереджує увагу на творчих здобутках школярів, практичних досягненнях у сфері художньо-творчої діяльності учнів, підбиває підсумок щодо ступеня засвоєння мистецької інформації, повторює основні поняття з теми, пригадує разом із учнями мистецькі твори, порівнює, узагальнює інформацію. Особливої уваги вчитель приділяє формі проведення уроку, демонструє творчі здобутки у вигляді готових практичних робіт, влаштовує виставки, проводить тестування, обговорення, визначає рівень сформованості ключових компетентностей та проводить оцінювання навчальних досягнень школярів. Основною метою цих уроків є стимулювання учнів до подальшого опанування мистецтва, заохочує школярів та сприяє розвитку творчого потенціалу кожного школяра.

Вимоги до інтегрованих уроків:

Інтегрований урок — це міждисциплінарне об'єднання уроків, спрямоване на комплексне пізнання теми, законів, ідей з метою отримання школярами більш поглибленого розуміння тієї чи іншої ситуації.

Інтеграція в процесі вивчення мистецтва розуміється як процес пристосування чи об'єднання окремих елементів або частин різних видів навчальної діяльності в єдине ціле, за умови цілісної функціональної їхньої однотипності.

Метою інтегрованих уроків стає формування в учнів цілісного світогляду про мистецтво, активізація пізнавальної мистецької діяльності, підвищення якості засвоєного матеріалу, розвиток творчого і критичного мислення, створення творчої атмосфери, формування навичок самостійної роботи, ефективна реалізація розвивально-виховної функції.

Інтегровані уроки в освітній галузі «Мистецтво» розраховано на 2 години на тиждень (всього 70 годин), причому на одну із них відбувається акцентуація на образотворче мистецтво, на іншу — на музичне мистецтво.

Варто звернути увагу на те, що на двох уроках визначається одна тема, але плануються різні мета й завдання.

Слід звернути особливу увагу на набуття мистецької грамотності, на єдність і розбіжність між мистецькими поняттями, на поєднання видів мистецької діяльності, зазначених у програмі, а також доцільність та оптимальність практичних і творчих форм мистецької діяльності, методів, прийомів у пізнанні мистецтва та набутті практичного досвіду художньо-творчої мистецької діяльності та здійснення мистецької комунікації.

Орієнтовна структура уроку образотворча складова

1. Організаційний момент.
2. Актуалізація опорних знань. Мотивація до навчання.
3. Мистецька грамотність. Мистецька діяльність. Новий матеріал: сприймання творів образотворчого мистецтва, аналіз та інтерпретація мистецьких творів, знайомлення з образотворчими, мистецькими поняттями, творчістю митців.
4. Мистецька діяльність. Практична художньо-творча мистецька діяльність: виконання підготовчих творчих вправ із роз'ясненнями; самостійна художньо-творча діяльність (з демонстрацією послідовності виконання завдань, інструктажем — словесний, візуальний, відео).

5. Мистецька комунікація. Ігрове спілкування: мистецькі дидактичні, мистецько-сюжетні ігри. Оцінювання мистецької діяльності, обговорення успіхів та досягнень.

6. Узагальнення мистецької діяльності: закріплення вивченого матеріалу, демонстрація результатів практичної роботи, оцінювання художньо-творчої мистецької діяльності школярів. Рефлексія.

7. Підсумок уроку.

Урок узагальнення знань проходить у вигляді цікавої мистецької подорожі, екскурсії тощо.

Нетрадиційний (нестандартний урок) — це імпровізоване навчальне заняття, що має нетрадиційну структуру. На уроках мистецтва цей тип уроку можна використовувати майже на кожному уроці, окрім першого та останнього уроків у темі. Назви уроків дають деяке уявлення про мету, завдання і методику проведення таких занять. Найпоширеніші серед них — уроки-пресконференції, уроки-аукціони, уроки-ділові ігри, уроки-занурення, урокизмагання, уроки типу КВК, уроки-консультації, комп'ютерні уроки, уроки-консиліуми, уроки-твори, уроки-винаходи, уроки-заліки, театралізовані уроки, уроки взаємного навчання учнів, уроки творчості, уроки-сумніви, уроки-конкурси, уроки-фантазії, уроки-концерти, уроки-екскурсії, інтегральні уроки тощо.

Кожен тип уроку мистецтва має свою структуру, яка є інваріантною. Варіюватися в межах комбінованого уроку може побудова уроку. Це залежить від навчально-виховної мети, якої вчитель планує досягнути в процесі уроку. Учитель подає можливі варіанти і способи виконання діяльності, учні обирають спосіб фіксації нового матеріалу та способи виконання завдань на уроці.

До нетрадиційних (нестандартних) уроків мистецтва належать:

- уроки-ігри (ділові, рольові, мистецькі);

- уроки-сценарії (за прикладом TV-програм);
- уроки-пошуки (з організацією самостійної роботи учнів)

Оцінювання учнів

Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. За вибором закладу оцінювання може здійснюватися за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою. За умови використання власної шкали заклад має визначити правила переведення загальної оцінки результатів навчання семестрового та річного оцінювання до системи, визначеної законодавством, для виставлення у Свідоцтві досягнень. Семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Рекомендуємо систему оцінювання результатів навчання в освітніх галузях «Мистецтво», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Фізична культура» здійснювати на позитивному ставленні до кожного учня, і враховувати не рівень недоліків та прорахунків а рівень особистих досягнень. Визначення досягнень учнів у рівнях (Високий, Достатній, Середній, Початковий) з зазначених вище галузей нададуть змогу вчителю об'єктивно, але водночас, не пригнічуючи особистість, оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх чи фізичних здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю. За рішенням педагогічної ради заклад

освіти може відмовитись від оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів освітніх галузей «Мистецтво», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Фізична культура» або визначити власну шкалу оцінювання.

Акцентуємо увагу, що заклади освіти мають право на свободу вибору форм, змісту та способів оцінювання за рішенням педагогічної ради.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого або бального може здійснюватися у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів, оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо).

Основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання.

Основна функція поточного контролю – навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонується здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета. Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Завдання для проведення семестрового контролю складаються на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми

вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання. Звертаємо увагу, що Семестровий контроль може бути комплексним, проводиться у формі тестування тощо. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Залежно від специфіки навчального предмета та кількості годин, передбачених навчальним планом на його вивчення (одногодинні курси) контроль групи результатів може проводитись упродовж навчального року. Вчитель може змістити акценти на результати опанування більш важливих тем, попередивши про це учнів на початку семестру.

Річне оцінювання здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться.

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної ради

Дроздинського ліцею

Від

№1

